

بەردەوامىي ھېرىشى مىلىشىپاكان بۇ ھەولېر

15-04-2021

نووسەرەكان

زىيان رۇژھەلاتى

كورتە : دوایین ھېرىشى سەر فرۆكەخانەى ھەولېر لە شەوى چوارشەممە 14-04-2021، ئەویش لەو وەختانەدا كە سى مووشەكیش گىرانە بنگەيەكى سەربازىي توركيا لە بەعشيقە، رووداويكى جياواز بەلام بەردەوامىي ئەو زەنجىرە ھېرىشانەيە كە بە درىژايى يەك سالى رابردوو لە ھەرىمى كوردستان و دەوروبەرى روويانداوہ.

دوایین هێرشى سەر فرۆکه‌خانه‌ی هه‌ولێر له شه‌وی چوارشه‌ممه 14-04-2021، ته‌ویش له‌ وه‌ختانه‌دا که سێ مووشه‌کیش گێرانه‌ بنکه‌یه‌کی سه‌ربازی تورکیا له‌ به‌عشیقه، رووداوێکی جیاوازه‌ نام به‌رده‌وامی ته‌و زه‌نجیره‌ هێرشانه‌یه که به‌ درێژایی یه‌ک ساڵی رابردوو له‌ هه‌ریمی کوردستان و ده‌وروبه‌ری رووبانداوه.

هێرشى "میلیشا"کان تابه‌ت نییه به‌ هه‌ریمی کوردستان، به‌ لکو درزێکی گه‌وره‌ی ته‌منییه بو هه‌موو عێراق که زۆرجار هه‌ولیداوه له‌ پێگه‌ی دانوستاندن راسته‌وخۆ/ ناپاسته‌وخۆی ناوخۆی و ده‌ره‌کییه‌وه ری لیبگرت و هه‌موو جارێکیش، به‌هۆی واقعی فره‌هیزی و ناسه‌قامگیری سیاسیه‌وه، سه‌ریه‌له‌داوه‌ته‌وه.

بۆچی دووباره هه‌ولێر؟

سه‌رۆکه‌وه‌زیرانی هه‌ریمی کوردستان دواى هێرشه‌که رایگه‌یاندوه که "ده‌بیت هه‌ر گرووپی که چه‌کار که له‌ چوارچۆیه‌ی هێزه‌ ته‌منییه‌ فه‌رمیه‌کانی عێراقدا نه‌بیت، ده‌سته‌بجێ له‌ سنووری هه‌ریمی کوردستان بکشێته‌وه". (1) هێشتا روون نییه که ئایا به‌کارهێنانی ده‌سته‌واژه‌ی "هێزه‌ فه‌رمیه‌کان" ئامازه‌یه بو پێویستی دوورخستنه‌وه‌ی لیواکانی شه‌دی شه‌عی له‌ سنووره‌کانی هه‌ریم، به‌تایه‌تی لیواى 30، یان نا، چونکه شه‌دی شه‌عی خۆی به‌ هێزێکی فه‌رمی ده‌زانیت. به‌ نام لانیکه‌م ده‌کریت وای لێ تیبگه‌ین که حکومه‌ت ته‌و گرووپانه به‌ تۆمه‌تبار ده‌زانیت که له‌ هه‌ناوی شه‌دی شه‌عییه‌وه ده‌رکه‌وتوون، هه‌رچه‌نده‌ شه‌دی شه‌عی خۆیان لێ ناکات به‌ خاوه‌ن. سه‌رۆکه‌یه‌تی هه‌ریمی کوردستانیش ده‌سته‌واژه‌ی "چه‌نداره‌بوونه‌وه‌ی هێرشه‌کانی" به‌کارهێناوه که ته‌مه‌ش ده‌توانیت ئامازه‌یه‌ک بێت بو بکه‌رتکی هاوبه‌شی رووداوه‌کان که هه‌مان میلیشیاکانه.

له‌ کۆتاییه‌کانی مانگی سێی ته‌مه‌سه‌له‌وه شه‌بۆلیکی دیکه‌ی هێرشى جیاچای "میلیشا"کان که هێچ لایه‌نێکی فه‌رمی خۆیان لێ ناکات به‌ خاوه‌ن، ده‌ستپێک‌کردوه و چاوه‌رانکراوه‌بوو که هه‌ریمی کوردستانیش بگرتنه‌وه. هه‌ر له‌ کۆتاییه‌کانی مانگی 3 دا بوو که گرووپی که چه‌کاری شیعیه‌ به‌ناوی (ربع الله) نمایشی سه‌ربازی کرد و هه‌ره‌شه‌ی له‌ ته‌مریکا و ته‌و لایه‌نانه‌ کردبوو که به‌ گۆته‌ی خۆی "به‌کرێگراوی" ته‌ون. ئامانجه گشتیه‌کانی وه‌کو ناچارکردنی ته‌مریکا بو کشانه‌وه و دروستکردنی گوشاری زیاتر روون، به‌ نام ده‌ش ته‌وه‌ی ته‌مجاره‌ په‌یوه‌ندییه‌کی زیاتری له‌ گه‌ل دانوستانده‌ ته‌مه‌یه‌کانی ئێران و دیاڵوگی ستراتژی عێراق و ته‌مریکاوه هه‌بیت. له‌وانه‌یه‌ پان ئیسلامیسته‌ شیعیه‌کان به‌ دواى کارتیکی گوشاری زیاتر بگه‌رێن، ته‌ویش له‌ کاتێکدا که خه‌ریکی دانوستاندن. سه‌رنج‌راکێشه‌ که، رێک له‌ وه‌ختانه‌دا که باسی دانوستاندن ته‌مه‌ی ئێران، دیاڵوگی ستراتژی عێراق - ته‌مریکا و ته‌گه‌ری دیاڵوگی حوسیه‌کان و سه‌عودیه‌ له‌ ئارا‌دا، هێرش و گوشاره‌کانیش زیاتر کراون!

میلیشیاکان وه‌کو جاران توانای جموجۆلیان له‌ سووریا نه‌ماوه، چونکه له‌ وێ ئیسرائیل و ته‌مریکاش ئامانیا ناده‌ن. پێده‌چیت رووسیاش ته‌مه‌ی به‌ دل بێت، ته‌گه‌نا ته‌سته‌مه ئیسرائیل به‌ بێ ناگاداری رووسیا هێرشه‌کانی له‌ سووریا ته‌نجام‌دات. بۆیه عێراق و به‌مه‌ن وه‌کو دوو گونجاوترین شوین ماونه‌ته‌وه بو دروستکردنی گوشار. لێزه‌وه‌یه که هه‌ولێرش خواسته‌ یان ناخواسته‌ پریشکی به‌رده‌که‌ویت. به‌ر له‌م هێرشه‌ی دواى، هه‌ر سه‌ره‌تای ته‌م مانگه‌ بوو که له‌ پرده‌ی وه‌ مووشه‌که به‌ره‌و پێشمه‌رگه‌ ته‌قیندرا‌بوو! هه‌ندێک له‌ شروقه‌کاران بێجگه‌ له‌ ره‌هه‌ندی ده‌ره‌کی و نێوده‌وله‌تی ته‌م گرژبانه، پێانوايه که له‌وانه‌یه "ته‌گه‌ری نێکیبونه‌وه‌ی سه‌در و پارته‌ی دیموکراتی کوردستان" (2) بو دروستکردنی هاوپه‌یمانی هۆکارێک بێت بۆته‌وه‌ی میلیشیاکان بۆ چاوترساندن پارته‌ی کاری وایان کردبیت. راستیه‌که‌ی ته‌مه‌ ده‌توانیت روانگه‌یه‌کی سه‌رنج‌راکێش بێت. ئیستا عه‌ممار هه‌میشه‌ هه‌ولێکی بو دروستکردنی هاوپه‌یمانییه‌کی سه‌روو-تایفی، نه‌ته‌وه‌ی بو هه‌له‌بژاردن ده‌ستپێک‌کردوه، به‌ نام له‌ هه‌وله‌که‌ی هه‌کیم گرنگتر، ته‌گه‌ری هاوپه‌یمانی سه‌در - پارته‌ی و هه‌ندێک له‌ هێزه‌ سونیه‌کانه، چونکه ته‌مه‌ ده‌توانیت هاوپه‌یمانییه‌کی یاریگۆر بێت و سه‌دریش به‌هێزترین که‌سێکه که ده‌توانیت بپێته‌ ملۆزمی گرووپه‌ چه‌کاره‌کان ته‌گه‌ر بپێته‌ ده‌سه‌لانی عێراق وه‌ربگرت.

هاوکات له‌ گه‌ل هێرشه‌که‌ی سەر هه‌ولێر، چه‌ند مووشه‌که‌کیش به‌ بنکه‌ی سه‌ربازی تورکیا له‌ به‌عشیقه‌وه نراون و سه‌ربازی تورکیاش کوزراوه. زیاتر له‌ چه‌ند مانگه‌که به‌ شێک له‌ گرووپه‌ شیعیه‌کان، به‌تایه‌تی دواى سه‌ردانی وه‌زیری به‌رگری تورکیا بو به‌غدا، لێدوان و گوتاره‌کانیان له‌ دژی ته‌نقه‌ره‌ زیاتر کردوه و به‌ شێک له‌ میلیشیاکانیش باسی ته‌وه‌یان کردبوو که هێرش بۆسه‌ر هێزه‌کانی تورکیاش ده‌کن. ته‌م هێرشه‌ له‌ کاتێکدا به‌ ناکوکییه‌کانی ئێران و تورکیا رووبان له‌ زیادبوون کردوه و له‌ کاتێکدا که هه‌واله‌کانی به‌شداریی درۆنه‌کانی تورکیا له‌ شه‌ری په‌مه‌ن له‌ دژی حوسیه‌کان و ته‌گه‌ری گۆرانی زیاتری سیاسه‌تی ده‌ره‌وه‌ی تورکیا بئاوده‌بنه‌وه، واتادارتر ده‌بیت.

هێرشه‌که‌ی به‌عشیقه - هه‌ولێر رێک له‌ رۆژه‌دا هات که عه‌لیزه‌زا گوینه‌ی، بالیوزی نوێی تورکیا له‌ گه‌ل بالیوزی پێشووی وڵاته‌که‌ی له‌

به‌غدا، له‌گه‌ل مسته‌فا كازمی، سه‌رۆكوه‌زیرانی عێراق كۆبوونه‌وه‌یان كردبوو. بێشك ئاراسته‌ی كارکردنی مسته‌فا كازمی له‌گه‌ل تورکیا، به‌ دلی ئه‌و گرووپه‌ شیعیانه‌ نییه‌ كه‌ خۆیان له‌ به‌ره‌ی نه‌یاری تورکیا داده‌نێن.

پاساوی هێرشه‌كان و كارتی گوشار

ئه‌گه‌ر پاساوی هێرشه‌كاره‌كان به‌گشتی "موقاوه‌مه" بێت دژی ئه‌مريكا و هه‌ول بێت بۆ ئه‌وه‌ی واشنتن ناچاربێت هێزه‌كانی له‌ عێراق بکشینێته‌وه، وادياره‌ دوایین گه‌ری دیاڵوگی ستراتژیی عێراق - ئه‌مريكا ده‌ستكه‌وتی بۆ ئه‌وان تیدا بووه. مسته‌فا كازمی، بۆ خۆی له‌گه‌ل لایه‌نه‌ شیعیه‌كان كۆبووه‌وه‌ تاوه‌كو زانیاریان له‌سه‌ر دانوستاندنه‌كان پێدات. هاوپه‌یمانی فه‌تحیش دانوستاندنه‌كه‌ی به‌ هه‌نگاوێکی پۆزه‌تیف ناوبردوو. (3) ته‌نانه‌ت قه‌یس خه‌زه‌لی، سه‌رکرده‌ی عه‌سائیب ئه‌هل حق كه‌ له‌ سه‌ره‌تای ئه‌م مانگه‌دا گوتی "موقاوه‌مه" به‌رده‌وام ده‌بێت، سوپاسداریی خۆی بۆ تیمی دانوستاندنکاری عێراق نیشاندابوو. پرسیار لێره‌دا ئه‌وه‌یه‌ كه‌ مادام دانوستاندنه‌كه‌ به‌ دلی زۆریه‌ی لایه‌نه‌ شیعیه‌كان بووه، بۆچی ئه‌م هێرشانه‌ به‌رده‌وام ده‌بن؟

له‌رووی كاته‌وه‌ هاوته‌ریبیه‌ك له‌ ئێوان گه‌ری سێیه‌می دیاڵوگی ستراتژیی عێراق - ئه‌مريكا، ده‌ستپێكردنه‌وه‌ی دیاڵوگی ئه‌تۆمی ئێران، ده‌ستپێكردنی قوناخێکی دیکه‌ی پێكدادانی ناراسته‌وخۆی ئیسرائیل و ئێران و گورپوونه‌وه‌ی هێرشێ حوسیه‌كان له‌ ئارادایه. له‌ ماوه‌ی كه‌متر له‌ 20 رۆژی رابردوودا، میلیشیاكان زیاتر له‌ 10 هێرشیان له‌ شوینه‌ جیاوازه‌كانی عێراق و هه‌ریمی كوردستان كردوو. حوسیه‌كان دوو هێرشێ گه‌وره‌یان دژی ئامانجه‌ سه‌عودیه‌كان كردوو و پێكدادانی ناراسته‌وخۆی ئێران و ئیسرائیل، هه‌نگاوێك زیاتر له‌ گه‌ری به‌ریه‌كه‌وتنی راسته‌وخۆ نزیكبووه‌ته‌وه‌ و كه‌شتیه‌كانی یه‌كتری ده‌كهنه‌ ئامانج. ئه‌مه‌ش ئه‌و گومانه‌ی به‌هێزتر كردوو كه‌ له‌وانه‌یه‌ زیادکردنی گرژیه‌كان له‌ ناوچه‌كه‌، بۆ ئه‌وه‌ بێت كه‌ ده‌ستی ئێران له‌ دانوستاندنه‌كان به‌هێزتر بن!

له‌م مانگه‌دا ئه‌مه‌ سێیه‌مجاره‌ ئێران له‌سه‌ر به‌رنامه‌ ئه‌تۆمیه‌كه‌ی گه‌توگۆی كردوو كه‌ ئه‌مريكاش ناراسته‌وخۆ تێیدا به‌شداره. وادياره‌ كۆشکی سپی زۆر په‌له‌ی نییه‌ بۆ گه‌رانه‌وه‌ بۆ رێكه‌وتنه‌ ئه‌تۆمیه‌كه‌ی 5+1 و رایگه‌یاندوو كه‌ ئه‌مه‌ دانوستاندنێکی درێژی ده‌وێت به‌لام، عه‌لی خامنه‌ی، رێبه‌ری ئێران گوتیوه‌تی، ئێمه‌ دانوستاندنی دووردرێژ قبول ناكه‌ین كه‌ تاچه‌تپرووین بێت. ئازانسێ ته‌سنیم كه‌ به‌ نزیك له‌ سوپای پاسداران ده‌زانرێت، له‌ یاداشتێكدا هێرشێ كردووته‌ سه‌ر سه‌رۆككۆمار و وه‌زیری ده‌ره‌وه‌ی وڵاته‌كه‌ی و گوتیوه‌تی، ئه‌گه‌ر ته‌دبیرتان نییه‌، ئه‌ی خیره‌ت؟ (4) له‌و بابته‌دا وای باسكردوو كه‌ "ئه‌مريكا و ئیسرائیل له‌لایه‌ك دانوستاندنمان له‌گه‌ل ده‌كهن و له‌ لایه‌کی دیکه‌ش تیرۆر و خراپه‌كاری ده‌كهن، ئه‌مه‌ش سیاسه‌تیکی دووستوونه‌یه‌ بۆ ئه‌وه‌ی واز له‌ بنه‌ماکانی هێزی خۆمان به‌ینین."

له‌وانه‌یه‌ ئه‌مانیش خه‌ریکی هه‌مان سیاسه‌ت بن كه‌ ته‌سنیم پێیوايه‌ ئیسرائیل و ئه‌مريكا ده‌یکه‌ن!

ئه‌نجام

له‌ هێرشه‌كه‌ی ئه‌مجاره‌دا هاوشیوه‌ی ئه‌وه‌ی حوسیه‌كان ده‌یکه‌ن، درۆن به‌كارهاتوو و له‌ ماوه‌ی كه‌متر له‌ دوو مانگدا، جاریکی دیکه‌ كه‌لێنه‌ ئه‌منیه‌ گه‌وره‌كه‌ی عێراق و هه‌ریمی كوردستانی ده‌رخسته‌وه‌ كه‌ ئه‌ویش نه‌پارێزارابوو له‌ هێرشانه‌ی له‌ریگه‌ی ئاسمانه‌وه‌ ده‌كرێن. ئه‌مه‌ له‌ ئاستێكدا یه‌ كه‌ ته‌نانه‌ت چه‌تری ئه‌منی هاوپه‌یمانی نیوده‌وله‌تیه‌ش نه‌یتوانیوه‌ رێ له‌ هه‌موو مه‌ترسییه‌كان بگرێت. ئاسۆیه‌کی روون نییه‌ بۆ كۆتایه‌تانی هێرشێ میلیشیاكان، چونكه‌ له‌لایه‌ك حكومه‌ت ئه‌وه‌نده‌ به‌هێز نییه‌ كه‌ بتوانێت ده‌سته‌مۆیان بكات و له‌لایه‌کی دیکه‌ش، هێرشه‌كان وه‌كو كارتێکی گوشار به‌كه‌لكی هه‌ندێك سیاسه‌تی هه‌ندێك لایه‌نی شیعی دین، بۆیه‌ به‌ ئه‌گه‌ری زۆر به‌رده‌وام ده‌بن.

مه‌ترسیی بوونی گرووپه‌كانی شه‌دی شه‌عبی له‌ سنووره‌كانی هه‌ریمی كوردستان و دزه‌کردنی میلیشیاكان له‌ ژێر عه‌بای شه‌ده‌وه، ئێستا ئیدی نه‌ك ته‌نیا بۆ هه‌ولێر، به‌لكو بۆ ئه‌نقه‌ره‌ش زیاتر بووه‌ كه‌ كاتی خۆی، دواي گشتپرسی، رۆلی له‌ به‌هێزکردنی ئه‌و گرووپانه‌ بۆ ناوچه‌ كوردستانییه‌كانی ده‌ره‌وه‌ی هه‌ریمی كوردستان گێراوه. ئه‌مه‌ش له‌وانه‌یه‌ ئه‌گه‌ری هاوكاریی عێراق و هه‌ریم و تورکیا سه‌باره‌ت به‌ میلیشیاكان زیاتر بكات.

ئێستا ئیدی زیاتر له‌ هه‌ركاتێکی دیکه‌، عێراق و هه‌ریمی كوردستان پێویستیان به‌ سېسته‌مێکی به‌رگه‌ی ئاسمانیه‌. بێجگه‌ له‌وه‌ش، تاوه‌كو گرووپه‌كانی شه‌دی له‌ ناوچه‌ كوردستانییه‌كانی ده‌ره‌وه‌ی هه‌ریم، بۆ مه‌ودایه‌کی دیاریكراو له‌ هه‌ریمی كوردستان دوورنه‌كه‌ونه‌وه، ئه‌گه‌ری به‌رده‌وامی هێرشه‌كان ده‌مێنێته‌وه.

[1] <https://www.rudaw.net/sorani/kurdistan/1404202128->

[2] - یاسین ته‌ها شروقه‌كاری كاروباری عێراق

[3] <https://www.rudaw.net/arabic/middleeast/iraq/0804202113->

[4]-

<https://www.tasnimnews.com/fa/news/1400/01/24/2484239/%DB%8C%D8%A7%D8%AF%D8%AF%D8%A7%D8%B4%D8%AA-%D8%A2%D9%82%D8%A7%DB%8C%D8%A7%D9%86-%D8%B1%D9%88%D8%AD%D8%A7%D9%86%DB%8C-%D9%88-%D8%B8%D8%B1%DB%8C%D9%81->

%D8%A7%D8%B2-%D8%AA%D8%AF%D8%A8%DB%8C%D8%B1-%D8%AE%D8%A8%D8%B1%DB%8C-
-%D9%86%DB%8C%D8%B3%D8%AA-%D8%BA%DB%8C%D8%B1%D8%AA-%DA%86%D9%87